

Tekst 2

Frederik Langkjær og Henrik Oksfeldt Enevoldsen: ”Vi har et demokratisk problem med forvaltningen af havet”

Debatindlæg, *Altinget.dk*, 27. januar 2021

Debat: Vi har et demokratisk problem med forvaltningen af havet

DEBAT: De danske havområder debatteres oftest uden for offentlighedens søgelys. FN's tiår for havvidenskab og bæredygtig udvikling er en anledning til at forbedre vores forståelse af havet og bringe debatten tættere på borgerne, skriver Frederik Langkjær og Henrik Oksfeldt Enevoldsen.

Havmiljøet vedrører os alle, skriver to debattører fra Fonden Teknologirådet og FN's mellemstatslige havkommission (IOC). Foto: Colourbox

Frederik Langkjær og Henrik Oksfeldt Enevoldsen

Hhv. projektleder for Konsensuskonferencen Vores Hav, Fonden Teknologirådet, og centerleder i sekretariatet for FN's mellemstatslige havkommission (IOC) under UNESCO

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos Altinget skal overholde de presseetiske regler.

1. januar blev FN's tiår for havvidenskab for bæredygtig udvikling 2021-2030 skudt i gang. Tiåret skal øge fokus på havet både videnskabeligt og politisk.

I den anledning er der behov for at sætte fokus på det demokratiske underskud, der er forbundet med forvaltningen af havet.

Fakta

Dette indlæg er alene udtryk for skribentens egen holdning. Alle indlæg hos *Altinget* skal overholde de presseetiske regler.

⁵ De fleste af os er vant til at betragte havet fra kysten, fra færgens ræling eller i naturudsendelser hjemme fra sofaen, men de marine økosystemer og forvaltningen af dem er ikke noget, som ellers er en del af
¹⁰ almindelige borgeres erfaringsverden.

Skoven, engen, stranden og til nød marken og haven – men havet? Det er heller ikke noget, der fylder i den offentlige debat – og hvornår har vi sidst hørt en politiker tale om de
¹⁵ marine økosystemer i en valgkamp?

Dog er emnet mere aktuelt end nogensinde. De marine økosystemer i de danske havområder er hårdt pressede – de økologiske grænser for menneskelig udnyttelse af havet er i mange
²⁰ henseender overskredet med flere længder.

En række arter, habitater og økosystemer er påvirkede langt udover, hvad der er bæredygtigt, og det vil være meget svært at genoprette dem, hvis vi ikke handler nu.

Ikke desto mindre er ambitionen for EU's integrerede havpolitik, som Danmark er i færd med at implementere, at der satses stort på vækst og innovation i den blå økonomi. I
²⁵ EU's havpolitik lægges der vægt på, at væksten i den blå økonomi skal ske på bæredygtig vis, men spørgsmålet er, hvor meget vækst der i så fald er plads til?

Havet vedrører alle

Vedkommer livet i havet almindelige borgere, kunne man spørge? Borgere, som hverken opholder sig meget på eller lever af havet? Svaret er ja – af mange grunde.

³⁰ Havet forbinder og dækker mere end 70 procent af jordens overflade og understøtter livet på jorden. Havets økosystemer producerer en stor del af den ilt, vi indånder.

Med sin 7000 km lange kystlinje og med eneret til udnyttelse af havets, havbundens og undergrundens ressourcer i et område, der er to en halv gange vores landareal, er Danmark både historisk, kulturelt, politisk, økonomisk og naturmæssigt tæt knyttet til havet.

³⁵ Det danske hav, som dækker alt fra fjorde og kystområder til Kattegat, Skagerrak, Nordsøen og de arktiske farvande, er Danmarks største vilde naturområde, en fælles ressource og af betydning for den danske økonomi. Et sted for rekreative aktiviteter, et vigtigt led i vores klimastrategi og af stor betydning for klimaforandringerne.

Ureguleret og overdreven menneskelig aktivitet og klimaændringer forværrer
⁴⁰ havmiljøet, reducerer biodiversiteten og truer de bidrag (i bredeste forstand), som havet giver os, og som vi er afhængige af.

"Tænk hvis resten af Danmark vidste det"

Denne relevans af havet og dets økosystemer for almindelige borgere viste sig at blive bekræftet ved den nyligt afholdte konsensuskonference "Vores Hav", hvor et panel på 14

Både medier, politikere og myndigheder bør tage ansvar, hvis vi skal tage hånd om det demokratiske underskud, der præger forvaltningen af havet.

Frederik Langkjær og Henrik Oksfeldt Enevoldsen, Hlv. projektleder, Fonden Teknologirådet, og centerleder, IOC

⁴⁵ borgere udarbejdede og præsenterede anbefalinger til forvaltningen af det danske havmiljø for presse og politikere på Christiansborg.

Op til konferencen tilbragte borgerne to weekender med at sætte sig ind i temaet og formulere de spørgsmål, som eksperter og interessenter skulle svare på under konferencen. Allerede anden gang, de mødtes, var ét af de store samtaleemner, at de var ⁵⁰ bestyrkede over deres ny erhvervede viden og over, at de hidtil ikke havde været opmærksomme på problemernes omfang og vigtighed. Som én af borgerne sagde: ”Tænk hvis resten af Danmarks befolkning vidste dét, vi ved nu!”.

Et gennemgående tema for panelet var, at der bør arbejdes for, at almindelige mennesker præsenteres for havmiljøets problemstillinger. De mente, at emnet er for vigtigt til at ⁵⁵ blive forbigået i den offentlige debat. Og hvis borgerne ikke ved, hvad der er på spil, kan de heller ikke holde politikerne og erhvervene op på at tage affære.

Havet i den offentlige debat

På nationalt plan besluttet planer, strategier og prioriteter for havet gennem statslige styrelser i partnerskaber med interessenter og frivillige organisationer. Men de politiske ⁶⁰ processer har en tendens til at foregå i mere eller mindre separate siloer; således forvaltes fiskeriet i ét regi, shipping i et andet og biodiversiteten i et tredje - uden systematisk sammenhæng på tværs.

Vi har dermed et forvaltningssystem, som ikke afspejler, at der er tale om store, sammenhængende økosystemer. Og borgernes rolle i forvaltningen af havet er meget ⁶⁵ begrænset. Det samme er havets plads i medierne og den offentlige debat.

Et eksempel på denne tradition er implementeringen af EU's lov om maritim fysisk planlægning. Her har man de seneste fire år arbejdet med at udvikle en havplan, der udstykker havområderne omkring Danmark til forskellige formål. Havplanen skal sikre, at vi udnytter ressourcerne både effektivt og bæredygtigt.

⁷⁰ Nogle har kritiseret den danske proces for at fokusere mere på effektiv udnyttelse end på bæredygtighed. Andre har kaldt det en de facto privatisering af havet, fordi bestemte interessenter og formåls 'ret' til området på denne måde indskrives i lovgivningen.

Havplanen vil få meget stor betydning for brugen af, adgangen til og den naturmæssige tilstand på Danmarks største fæld – hvis man altså fremover stadig vil kunne kalde det ⁷⁵ en fæld.

Derfor er det bekymrende, at vi ikke har hørt mere til havplanen i den offentlige debat. Den kommer i høring det kommende halvår, men forud herfor ligger en lang dialogproces med interessenter og eksperter.

Myndigheder, forskningsinstitutioner, Danmarks Fiskeriforening, Dansk Akvakultur, ⁸⁰ energiselskaber, danske Rederier, WWF, Danmarks Naturfredningsforening og mange flere – alle er blevet konsulteret undervejs. Men den almindelige borger har ikke hørt meget til havplanen. Det til trods for, at miljøorganisationerne har arbejdet ihærdigt for at gøre den til et anliggende for den offentlige debat.

Vores bekymring er, at den kommende høringsproces vil foregå på samme måde, det vil
⁸⁵ sige blandt aktører i direkte berøring med havet og udenom den offentlige debat.

FN's tiår som afsæt

Det er håbet, at FN's tiår vil blive startskuddet til en større international og national offentlig opmærksomhed på havet.

I bestræbelserne på at øge fokus på havet og styrke indsatsen for en bæredygtig
⁹⁰ forvaltning skal initiativet ikke kun række ud til regeringer, forskere, beslutningstagere og erhverv, men også til civilsamfund og borgere. En hjørnesten i tiåret er således begrebet 'Ocean Literacy', som handler om at øge den almene forståelse af havets indflydelse på 'dig' og af 'din' påvirkning af havet.

Både medier, politikere og myndigheder bør tage ansvar, hvis vi skal tage hånd om det
⁹⁵ demokratiske underskud, der præger forvaltningen af havet. De kan alle spille en rolle i at bringe problemstillingerne frem i lyset og stimulere den offentlige debat.

Men også uddannelsessystemet kan bidrage ved at sikre en naturvidenskabelig og bæredygtig dannelse en mere central plads i uddannelsessystemet.

Vi kan bruge tiåret til at fremme velinformeret og aktivt medborgerskab. Til at fremme
¹⁰⁰ offentlig debat til kvalificering og demokratisk kontrol af et centralt politikområde. Til fælles formulering af de fremtidige økonomiske, kulturelle, sundhedsmæssige eller sikkerhedsmæssige værdier i havet. Til at skabe et demokratisk grundlag for forandring.